СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 6. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 9-го січня 1940. No. 6. Jersey City, N. J., Tuesday, January 9, 1940. VOL. XLIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

АНҐЛІЯ СИЛОЮ ЗАТЯГАЄ АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ДО СВОГО ПОРТУ

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд вислав на руки анґлійського уряду пересторогу, що колиб що сталося американському кораблеві „Мармаксан", якого анґлійські военні кораблі змусили зїхати з його шляху і причалити до анґлійського порту для контролі, то за те відповідатиме Анґлія. Бо таке трактування американських кораблів є поламанням невтральностевого закону.

КОНҐРЕС БОЇТЬСЯ НОВИХ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — У конґресових колах думають, що не добре буде, коли цього року, який, як відомо, є роком президентських виборів, піднесеться податки. Президент у своїм посланні домагався від конґресу коло пів біліона долярів нових податків, щоб удержати державний довг у приписаних конґресом межах. На основі давнішої конґресової ухвали не вільно задовжувати краю на більше як 45 біліонів долярів. У наступнім фіскальнім році цей довг готов перейти межу, коли не ухвалиться нових податків. Конґресові кола, замісць думати про нові податки, починають думати про обтинку певних державних видатків.

ТЕФТ ПРО ЗРІВНОВАЖЕННЯ БУДЖЕТУ.

ШІКАҐО. — В своїй промові сенатор Тефт, який тепер старається здобути з боку Републиканської Партії номінацію на президентського кандидата, подав проєкт, як можна впродовж двох років зрівноважити державний буджет, себто державні приходи з видатками. Він радив обтяти на половину суму на поміч безробіттю, а також зліквідувати ріжні урядові бюра, зменшити персонал державних урядовців, провірити політику державного зброєння та інші державні видатки. Сенатор Тефт казав, що це муситься зробити, коли не хочемо край довести до інфляції та до банкротства. Через банкротство потерпілаб величезна маса людей, серед них і ті, що обезпечені в державнім скарбі на старість та на безробіття. До того мусить дійти, говорив Тефт, коли уряд далі буде витрачувати значно більше, ніж виносять його приходи. Колиж президент Рузвелт твердить, що буджету зрівноважити не можна, то він іншими словами твердить, що держави від банкротства врятувати не можна, заключав Тефт.

ТОРГОВЕЛЬНІ ПЕРЕГОВОРИ З АРҐЕНТИНОЮ ЗІРВАНІ.

ВАШИНҐТОН. — Уряд ствердив, що торговельні переговори з Арґентиною, які велися впродовж останніх двох місяців та які мали на ціли добитись обопільної обнижки мит на арґентинські та американські товари, розбились, не давши жадних наслідків. Цей факт матиме відємний вплив на політику Америки, яка прямує до обросусідських відносин з іншими американськими краями, ставлячи ту політику як приклад Европі.

КРИТИКА КОМІТЕТУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом зізнавала нюйорська дирекорка комітету взаємовідносин праці, пані Герик. Вона стверджувала, що той комітет у роках 1937 і 1938 працював дуже зле. В нутрі не було довіря, праця лежала не порішена нераз місяцями. Скарги робітників лежали пересічно по два місяці. Бувало таке, що робітники, не діждавшись відповіди від комітету, виходили самі на страйк.

КРІСИ ДЛЯ ФІНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Динґел вніс проєкт до конґресу, щоб конґрес дозволив продати фінам десять тисяч наймодерніших автоматичних крісів у ціли „випробування їх у війні". Ті кріси коштують по $300 один. А згаданий конґресмен пропонував, щоби продати їх фінам по $1 за один. Він додавав, що офіційно він почувається зовсім „невтрально", тому цілком йому не залежить на тім, хто бє Совєти.

„ПРИЯТЕЛІ СОВЄТІВ" РОЗЛЕТІЛИСЬ.

НЮ ЙОРК. — Корліс Лямонт, бувший голова „Френдс оф Совет Рошя", заявив, що комітет Даєса розминається з правдою, коли каже, що його товариство є „фронтовою комуністичною орґанізацією". Воно такою орґанізацією не може бути просто тому, що воно розлетілось і перестало існувати.

ЮНІЇ НАКЛИКАЮТЬ ДО БОЙКОТУ СОВЄТСЬКИХ ПРОДУКТІВ.

НЮ ЙОРК. — Американська Федерація Праці в стейті Ню Йорк видала зазив до всіх своїх членів, щоб вони бойкотували совєтські продукти так, як бойкотують німецькі; бо Совєти показали себе не менше розбишацькими, як німці.

ЗАЯВА

Головна управа Союзу Українок Америки, обговоривши на своїх нарадах 2. січня 1940 р. справу негайної потреби поширення політичної, матеріяльної й моральної допомоги визвольним змаганням України, ухвалила таку постанову:

Українське жіноцтво в Америці болів цілою душею з приводу того, що вся українська земля далі в неволі окупантів, що українська церква, школа, родина й усе українське життя далі нищені ворогами Христової віри та людської свободи й культури. У такий тяжкий час, коли наш нарід так терпить, а нашою справою зачинають торгувати, не пора нам жити окремим життям. Не пора нам зводити порахунки за марні речі. А треба вибачити одні одним помилки і стати до спільної праці. Українське жіноцтво, зорґанізоване в Союзі Українок Америки, хоче причинитись до консолідації українських творчих сил в Америці. Ось тому заявляється за те, що треба поперти Всеукраїнський Національний Конґрес в Америці, який має відбутися в Ню Йорку в днях 16 і 17 березня 1940 року.

Як кожна наша громада чи парохія, так і кожна орґанізація, а тимсамим і кожний відділ С. У. А. має право вислати на цей Конґрес по дві делеґатки. Є рівні права для всіх, великих чи малих організацій. Кожна менщість матиме охорону і змогу сказати своє слово й одержати своє заступництво. А ми, зорґанізоване жіноцтво, повинні припильнувати, щоб так дійсно було, а тим причинимось до замирення нашого громадянства й до порядку в нашому народньому житті.

Ось це є ті, дійсно важні причини, що заважили на тому, що головна управа С. У. А. рішила заявитися за участь у згаданім вище Всеукраїнськім Національнім Конґресі й піддати ту справу під прихильне приняття з боку своїх відділів і всього українського жіноцтва в Америці.

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ:

Анастасія Вагнер, почесна предсідниця. **Аннета Кмець,** голова С. У. А.
Олена Мудрик, секретарка. **Анна Ковтун,** скарбничка.

ВЕЛИКІ МОРОЗИ

Люті морози, що навістили велику частину краю, спричинили багато замерзнень на смерть. У Синсинаті перервано через мороз комунікацію на ріці Огайо, що замерзла вперше від 1918. року. В Індіянаполисі від морозу тріснула головна ґазова рура й вісім осіб утратили притомність від ґазу.

СУДОВІ УРЯДОВЦІ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ОБМАНУ

Два урядовці головного міського суду в Ню Йорку призналися, що вони стягали з людей, засуджених за нарушення правил про їзду автом, вищі кари, як означені судом, і ховали собі надвишку. Судя завісив обох в урядуванні та казав їх поставити на суд за обман.

МОЛОДИЙ САМОГУБЕЦЬ

У кухні одного порожнього мешкання в Ню Йорку задушився ґазом 17-літній школяр Джан Бриджфорд, лишивши записку: „Я змучений життям".

САМОГУБСТВО В АРЕШТІ

У міській вязниці в Брукліні, Ню Йорк, повісився 52-літній Вилием Кун, що дожидав суду за побиття своєї жінки плястровою статуеткою святого. Дозорці вязниці кажуть, що він дуже журився своєю пригодою.

50 ДНІВ У „ЗАЛІЗНИХ ЛЕГЕНЯХ"

Від коли Джіл Йон, 15-літній хлопчина з Атлентик Сиrі, Ню Джерзі, перебув дитячий параліж, він може дихати лише при помочі „залізних легенів". Уже 50 днів дихає він у цей спосіб, і лікарі ще не можуть йому сказати, коли він зможе дихати власними силами.

КАРА ЗА „ПАЧКУВАННЯ" ПАПІРОСОК

Міський суд у Ню Йорку засудив Мова Шарфмена, котрий признався, що він привіз зо стейту Ню Джерзі до міста Ню Йорку картон папіросок, щоб не платити міського податку, на гривну 25 долярів. Засуджений не хотів спершу заплатити кари, але як судя дав йому до вибору йти до арешту на 5 днів, засуджений зложив кару.

ПРИДУМАНО РАДІО БЕЗ „СТАТИКИ"

Майор Едвин Армстронґ демонстрував у пятницю вечором придуману ним радіову розсилкову стацію, що не знає „статики".

Проби випали добре. Голоси, передавані новими апаратами, ніколи не слабли, не випачувалися й не переривалися.

Знавці заповідають велику будучність цьому апаратові.

З КАТАПУЛЬТОЮ НА ЛЬВИ

Гасолд Дейвис, письменник і подорожний, що вернувся недавно з подорожи по Азії й Африці, хвалиться, що він є одиноким чоловіком, що вибрався на льви з какапультою в руках. Оповідає він, як то його виправа хотіла фотоґрафувати громаду львів. Для примани вживали свіжо забитої антильопи. Щоб їх відігнати від мяса після того, як їх уже відфотоґрафували, він став їх „обстрілювати" камінцями зо звичайної катапульти. Не бачачи, звідки приходить ця напасть, льви спершу підозрівали один одного й страшно між собою гризлися. Доперва потім догадалися, що удари походять від якоїсь невідомої причини, й стали втікати.

ШУКАЮТЬ ЗРАЗКОВОГО ЗАКОНУ ПРО НАПИТКИ

У Бофалі, Ню Йорк, зібралася конференція представників сімох околичних стейтових урядів, щоби придумати зразковий закон про контролю алькогольної торговлі.

ВЧАТЬ ЛЮДЯНОСТИ ДО ЗВІРЯТ

Заходами Американського Союзу Боротьби проти Жорстокости до Звірят заведено по школах міста Ню Йорк лекції про потребу людяности супроти звірят.

КОРАБЕЛЬ БРАНЕЦЬ.

Німецький корабель „Дісельдорф", котрий узяли в полон анґлійці, іде через Панамський канал до Анґлії. Його захопив коло чілійського побережжя анґлійський военний корабель. У колі видно анґлійський прапор над німецьким.

ЗРАДІЛИ ВІСТКОЮ ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС

ПРАГА. — Доносять листом з Праги таке: Вже пів року не бачили „Свободи". До нікого не доходить, навіть до бібліотеки. Тому не знаємо, що діється серед заокеанської імґрації. Та надійшла вістка летунською почтою, що готуєтесь до Всеукраїнського Національного Конґресу. Не уявляєте собі, якою великою спонукою являється ідея такого Конґресу для української европейської іміґрації. Такий Конґрес став би орґанізаційною формою для найбільшої активности як найбільшого числа українських людей. Він певно вдасться. Тільки треба більше толеранції в громадських справах. На жаль, у нас дуже легко „пустити русина на русина" і тоді виходить на те, як кажуть у нас на Запоріжжі: „Бий свій свого, щоб чужий і духу боявся". Ще в літописі Величка написано, що нарід наш „ко взаїмной вражді весьма склонний". Та гнів і ненависть не дадуть нам визволення, бо гніваємося вже 300 років і все перебуваємо в неволі . . .

ЧУДОМ ОСТАВСЯ.

ПРАГА. — Прибулий з Варшави А. Яковлів подає, що при бомбардуванні Варшави врятувався майже чудом будинок Українського Наукового Інституту. Зате загинули музей і бібліотека Красінських, де була нагромаджена величезна маса матеріялів, звязаних з українською історією.

НЕ ЗНАЮТЬ ПРИЧИНИ ВЕЛИКИХ ЗМІН.

ЛОНДОН. — У британійськім кабінеті зайшли такі наглі й великі зміни, що ні преса, ні визначні політики не визнаються в тому, що властиво було причиною тих змін. Особливо зацікавлені в тому, чому усунено міністра війни Леслі Гор Белішу, одного з наймолодших, які колинебудь займали міністерське становище. Є він, як відомо, сином багатого банкира-жида. Проти нього йшла кампанія з боку ґенералів, бо він повикидав старших, а на їх місце понаставляв молодших, щоб таким чином „додати армії молодої крови". На місце Беліші прийшов також молодий чоловік, Олівер Стенлі, син лорда Дербі, що був міністром війни підчас минулої світової війни, від 1916 до 1918 р. Усунення міністра пропаґанди („інформацій") лорда Мекмилена не стрінулося з критикою тому, що проти нього були сильні виступи за його цензуру.

БУДУТЬ ҐЕТТА ПО МІСТАХ ПОЛЬЩІ.

ПАРИЖ. — Німеччині не повезло з „люблинським резерватом", куди вона думала зігнати всіх жидів з властивої Німеччини й окупованих нею територій. Ось тому вона зачинає творити по містах давньої Польщі ґетта, поза якими жидам не вільно жити. До Парижу доносять, що жиди намагаються втікати з земель, що є під контролею Німеччини. До Совєтів утекли досі коло 100,000 жидів.

СОВЄТИ НАПАДАЮТЬ НА АМЕРИКУ.

МОСКВА. — Совєтська преса тепер постійно атакує Злучені Держави, зачисляючи їх до тих, що викликали світову війну і намагаються її продовжувати і поширяти. „Правда" пише між іншим іще таке, що остання світова війна повстала через економічну боротьбу між Злученими Державами і Великою Британією. Часопис каже, що інтереси Злучених Держав всюди колідують з анґлійськими інтересами. Так є в цілому світі. Злученим Державам треба тепер такої війни як теперішня, щоб витиснути Анґлію як цитрину і позбутися її з американського континенту як економічного конкурента, а то й з інших частин світу. Часопис нападає далі на Злучені Держави за „визиск робітництва". Каже, що ніде в світі нема такого визиску людської праці, як є в Каліфорнії. В інших статтях обговорюється справу американського безробіття і капіталістичного визиску.

ДОБАЧУЮТЬ НЕВДАЧУ.

ПАРИЖ. — Те, що маршал Ґерінґ став тепер у Німеччині економічним диктатором, розуміють у Франції так, що економічна бльокада аліянтів завдала Німеччині величезні шкоди та що Німеччина завелась у своїх надіях на Совєти щодо харчів і сирівців. А це все означає, що німецькі обрахунки не дописали.

НІМЦІ ВІДГРОЖУЮТЬСЯ.

БЕРЛІН. — Німецька преса остерігає Швецію й інші скандинавські держави перед наслідками їх співпраці з Анґлією в справі военної допомоги Фінляндії. Каже, що Німеччина не стерпить того, щоб Анґлія створила собі в Скандинавії военну базу для нападу на Німеччину. А якщо так буде, то вона буде змушена піти війною, а тоді скандинавські держави стріне така доля, яка стрінула Польщу.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МИР ЛЮДЯМ ДОБРОЇ ВОЛІ

Критика на послання президента Рузвелта в конґресі є згідна в тому, що це є дійсно благородне й дуже розумне політичне послання, коли президент ударив у тон замирення, заявляючись так сильно проти братовбивчої боротьби. Саме в тому замиренні, до якого дораджує президент усім нам змагати, добачується найбільший успіх демократії й найбільший удар тим недемократичним струям, що висувають партію проти партії, ґрупу проти ґрупи, віру проти віри, націю проти нації, клясу проти кляси. І тому саме, що ми тут в Америці думаємо по демократичному, що цінимо демократію, мусимо старатися показати себе у практичному житті справжніми демократами і проповідати словом та доказувати ділом, що ми є за згоду, за обєднання, за замирення. Бо як буде замирення між нами самими, казав президент Рузвелт, то тоді лекше прийде до замирення з іншими народами чи державами. А крім того, на дальшу мету, холодна й розважна дискусія скоріше й краще розвяже замотані проблеми, ніж напасливі спори.

В розумінні президента Рузвелта є такі ґрупи, що називають себе „демократичними" і під плащиком „американізму" намагаються на „европейський лад" піддержувати братовбивчу боротьбу в Америці, щоб таким чином лекше охоронювати свої себелюбні інтереси — політичні, економічні чи фінансові. Ось таку боротьбу, дораджував президент Рузвелт, треба винищувати в Америці як яку пошесть.

Вище подані слова появились тоді, коли американські громадяни українського походження лагодились до святкування українського Різдва. Значить, появились вони тоді, коли віруючі українці брались святкувати народини Того, що приніс „мир людям доброї волі".

Нам здається, що нічого кращого не міг наш президент нам сказати. Це те, до чого взиваємо на тім місці наше громадянство вже від довшого часу. І пишемо статтю за статтею на ту тему у тій вірі, що зрушимо й найтвердшого, навіть закаменілого. Віримо, що таки вишукаємо у нас усіх щось таке людське й специфічно українське, що заставить і найзавзятіших ворогів до того, щоб навчились хоч у певних хвилинах життя нації подати собі руки до спільної праці для спільної ідеї.

Та кожне зерно, якщо має прийнятись і видати плід, мусить бути кинене на врожайну землю, на таку, що має потрібні для життя соки. У людському житті, коли мова про замирення, такими соками є — добра воля. Якщо її нема, нічого не вдіємо й з найкращим зерном. Добра воля вирозуміє, добра воля уступить, добра воля забуде і кривду та приниження. А так повинно бути принаймні між тими, що зачисляють себе до християн і співають „Слава во вишніх Богу і на землі мир людям доброї волі".

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ

Тому два тижні святкували ми свято Рождества як американські громадяни, посередньо або безпосередньо з американцями, які вважають це свято за найвеличавіше в році. Бо до ніякого свята не приготовляються вони з таким великим огдушевленням і запалом та видаванням грошей, як отсе до Рождества й Нового Року.

Міліони долярів видають на закупно святочних карток, ріжнородних дарунків своякам, приятелям і знайомим.

Ось так, приглядаючися до цього великого руху, усміхнених облич, передсвяточного настрою, добробуту та багатства по крамницях і виставових вікнах, на хвилину чуєшся щасливим, що ти є членом одного вільного, буйного американського народу, якого Всевишній обдарив багатствами, ось того народу, що виборов собі й зберіг отой найцінніший скарб роду людського: волю і свободу. І от у день свята і ти ніби з ним веселишся. Але думкою таки летиш у своє село, між своїх рідних, під солом'яну селянську стріху — в Україні. У твоїй уяві відновляються (трохи призабуті) картини українського Святого Вечора: сніжна, морозна зоряна ніч витає над селом, а там у хаті розстелили дідух на долівці, поставили „діда" в куті, мати застелила стіл біленьким обрусом, поставила свічку і „кутю" і сімя засіла до так довго ожиданої святої вечері.

Тяжкі, мозольні батьківські руки обіймають дитячу головку, а уста складають гарячий поцілунок і привіт: Христос раждається! Ніби який патріярх благословить свою рідню і „дар божий", набирає кілька зерен пшениці (куті) в ложку і кидає в усі чотири кути, „щоб на другий рік збіжжя зродило".

По вечері хлопці збираються з колядою попід вікна, або з „вертепом" та „Іродом". Хорові співаки з кількома музикантами колядують на церкву, або народні цілі. Їх то в кожній хаті радо принимають, гостять і разом забавляються. Хоч у кожнім повіті і селі інші звичаї, святочні бажання, приповідки і забави, але всі вони проявляють одну радість, гостинність нашого народу та характеризують його веселу вдачу, не зважаючи на нужду і недостатки, що особливо даються в знаки нашому народові тепер, під займанцинами і гнобителями.

Цьогорічні свята, як знаємо, будуть сумні на наших землях, бо хоч позбулися наш народ одного тирана, ніби християнина, то на його місце прийшов другий, непрошений, поганин і навів косооких азійців у наші села і міста.

Це, що полякам не вдалося порозкрадати, розкрадуть москвини. Замісць обіцяного визволення принесли нову тюрму, новий терор, перед котрим сотки, а може й тисячі нашої свідомої молоді і старих, заслужених діячів вивтікали за границю, щоб урятувати життя. А доля тих, що там остались, невідома.

Неодна мати, жінка, старенький батько замісць колядувати, повеселитися та помолитись у храмі Господнім, будуть заливатися сльозами, оплакуючи свою гірку долю і своїх дітей на вигнанні і тих, що пішли у „кривавий танець" у зимну Фінляндію, бити невинних, бідних фінів, а самим гинути у холодних водах озера Ладоги. От воєнні звідомлення доносять, що лиш одної ночі згинули 3 тисячі совєтських вояків! А коли брати процентово до населення Совєтів, то наших людей малоб згинути там пять соток. Скільки таких ночей уже було, а скільки їх іще буде! Отак гине наше козацтво. За що? В імя якої держави, за чиї інтереси? Хібаж фіни нападали коли на Україну, або загрожували її самостійності в часі визвольних змагань? Чи може українці мають якісь порахунки з фінами? Ні. Це ненажерні москвини хочуть нових територій, нових баз, ґеґемонії на сході Европи і півночі. Але „тут трапила коса на камінь", бо фіни показалися такими героями, як старинні спартанці, або наші герої під Крутами. І громлять московські дивізії одну по другій, відбирають утрачені позиції. Цілий світ подивляє 3-міліонову фінську націю і подає їй помічну руку, бо це боротьба біблійного Давида і Ґоліята. І отсе змагаються дві сили: сила духова і сила фізична. Фіни цілим єством люблять свою Фінляндію і волю й добровільно йдуть у бій, щоб знищити напасника, або самим згинути. Совєтські військa — це сини поневолених і невдоволених націй, які ждуть кінця й упадку нестерпного большевицького режиму. Большевики вірять лиш у фізичну силу, зате й позбавили своїх громадян тих чинників, що творять духову силу народу, а це: свободи слова, релігійної терпимости, родинного життя, вільної думки, ініціятиви і т. і. Тому і програють. Бо сама фізична сила без духової нічого не варт, як нічого не варт тіло без душі. Дрібні фіни, узброєні в духову силу, перемагають. Тому берім собі приклад з фінів і узброюймось у духову силу, сталім наш характер, і обєднаймось у наших спільних змаганнях та поможім нашому народові у його гіркій годині, але на шляху боротьби за визволення і відродження Соборної України.

Р. П...й.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ЖИТТЄВІ ПРОБЛЄМИ АМЕРИКИ І СВІТУ

Дня 3. січня 1940 р. президент Рузвелт виголсив у конґресі послання, в якім порушив дуже важні проблеми. Він заявив, що ріжні непогоджені питання, розрухи, безладдя, економічна і політична непевність довели до диктатури в чужих краях, а далі до війни. В Америці з цими справами ціла суспільність, зокрема уряд, борються мирним, еволюційним шляхом, стараючись усунути їх, але водночас не усунути разом з ними традиційних американських свобід.

Америка, казав він, хоч багата країна, проте не може жити цілком відокремленою від решти світу. Є помилкою думати, що Америка повинна вмити руки від усього, що діється за границею, і прямувати до цілковитої економічної і духової самовистарчальности. Змагання до такої самовистарчальности, що зарисувалось по першій світовій війні, довело до економічної кризи по цілім світі. Бо промислові краї нагромаджували в себе продукти, яких не могли збути за границею. Це доводило до застою наперед одні галузі промислу, а далі всі інші. Америка мусить піддержувати товарообмін з чужими державами шляхом митових уступок. З черги Америка мусить піддержувати політичні звязки з іншими краями та пильно слідкувати за загальним міжнародним положенням. Місією Америки повинно бути — вкупі з іншими миролюбними краями вдержувати на світі мир. Не можна говорити: „Що нас обходить чужа війна; пильнуймо своїх справ". Бо „чужа війна" посередньо є нашою власною справою.

Та це ще не значить, каже президент далі, що Америка має сама брати участь у „чужій війні". Завданням Америки є держатись осторонь від чужих воєн. Ось такої політики пильно придержується уряд. Ні одна політична партія ні ґрупа не сміє монополізувати собі миролюбної ролі, бо миролюбними є уряд та вся американська суспільність. Америка має за собою „чистий осяг" під оглядом доброї волі в міжнародній політиці та під оглядом миролюбства.

Не можна пропускати з очей того факту, що в світі нині працюють розпутані дикі сили, які прямують до того, щоб роздавити слабші народи та накинути їм свій режім, свій спосіб думання, а навіть свою релігію. Часто та „релігія" є поганською, що забороняє поклонятись Богові. Часто той режім є деспотичною диктаторський, що всеціло підчиняє життя одиниці свому диктатові. Як почувались би наростаючі американські покоління, колиб їм прийшлося жити на острові, окруженім таким деспотизмом і такими поганськими доктринами? Маючи це на увазі, американці не сміють обертатись плечима від світових справ, не сміють ховати, мов струсі, голови в пісок. Бо коли так зроблять, то стріне їх доля струся, що задового держав голову в піску.

Злучені Держави Америки пробили вже далеко йдучі заходи в цілі співпраці з поодинокими американськими краями. Ті краї прийшли в багатьох справах до порозуміння. Вони співпрацюють між собою під економічним оглядом, а також під політичним. Коли між ними могло дійти до такої співпраці, то чому до подібної співпраці не моглоб би прийти на европейськім континенті?

Безробіття в Америці далі існує, хоч загальна сума випродукованих речей нині рівняється тій сумі, що була в 1929 році. Тоді не було безробіття, а тепер є; а це тому, що внаслідок технічних уліпшень можна нині витворювати стільки само, затруднюючи при тім менше рук. Уряд бореться з тим, стараючися сам спонукувати публичні роботи, даючи в той спосіб нагоду заробітку, а також удержуючи суспільну мораль, яка внаслідок безробіття дотикає людей. Европейські краї в більшости усунули безробіття. Але за яку ціну! Вони заставляють людей виробляти найріжнороднішу зброю, яка фактично цілком не підносить рівня життя, а має ту небезпеку, що коли якийсь край дуже узброїться, то в нього витворюється охота ту зброю десь ужити. З черги воно доводить до війни. Америка рішуче відмовляється ставити на той шлях боротьби з безробіттям. Це фальшивий шлях до добробуту.

Проте безробіття лишається. Що року нові покоління наростають, які хочуть працювати. А не всі вони можуть дістати працю. Це огірчує їх. Завданням цілої американської нації є застановлятись над цею проблемою і шукати способів розвязки. Цей стан навіває декого дефітизмом. А дехто береться цей дефітизм поборювати тим, що радить нам вертатись до того стану і до тої політики, що вже колись схибила та викликала економічну кризу. Вихід з економічної кризи є повільний. Його можна довершити лише розумним законодавством та співпрацею всіх суспільних верств. Американська нація сьогодні сконфронтована з наступом ріжних чужинецьких розкладових сил, що пробують розсолити американське суспільне життя. З тими струями треба боротись. А найкраще можна буде боротись тоді, коли слово „національна єдність" стане не лише фразою, але справжньою засадою, примінюваною в щоденнім житті, з боку всіх суспільних ґруп та поодиноких осіб.

У ФАБРИЦІ АМУНІЦІЇ

По фабриках амуніції всі робітники мусять бути дуже уважні. В деяких місцях таких фабрик робітники мусять ходити в ґумових черевиках. Взагалі по таких фабриках робітники не сміють ходити в черевиках, які мають цвяшки в підошвах, бо головки цвяшків можуть стукнутися до чогось твердого на підлозі, викресати іскру й спричинити вибух у фабриці.

Вернер Гайденстам.*)

ЧИСТА БІЛА СОРОЧКА

Кавалеристові Бенґтові Ґетінґові пробила груди козацька списа. Товариші поклали його на купині хворосту в ліску, а пастор Рабеніюс запричащав його. Було це на ледяному полі перед мурами Веприка. Завивав вихор із півночі та зривав сухе листя з чагарника.

— Господь із тобою! — шептав Рабеніюс по батьківськи, зтиха. — Чи готов ти після денної праці йти на відпочинок?

Бенґт Ґетінґ лежав із затисненими пястуками, кров стікала із нього. Суворі очі витріщені, а вперте костисте лице від сонця та морозу вкривала така груба шкіра, що синява смертельна блідість виступала тільки над устами.

— Ні, — відповів він.

— Це я вперше чую слово з твоїх уст, Бенґте Ґетінґ.

Смертельно ранений іще цупкіше затиснув пястуки та закусив уста, що проти його волі відчинялися та вимовляли слова:

— Чейжеж раз — говорив він спровола — буде й найнужденнішому воякові дозволено промовити.

Він підперся ліктем і піднявся трохи вгору та так страшно скричав із болю, що Рабеніюс не знав, чи то було терпіння душі чи тіла.

Він поставив чашу на землю та накрив її платком, щоби вітер не накидав листя до вина.

— І я — простогнав він, заломивши руки на чолі — я, слуга Христовий, мушу день у день, зранку до вечора дивитися на таке!

Зпоміж кущів протискалися звідусіль вояки, хотіли побачити раненого та почути його слова. Одначе їх капітан розбурчався гнівно та з добутою шпадою заступив їм дорогу.

— Завяжіть цьому ледареві хусткою рот! — крикнув він. — Він усе був найупертіший вояк у всьому батальоні. А я не гірший нелюд від інших, та мушу виконувати мій обовязок і маю турму нових і невимуштрованих людей, що прийшли сюди з Левенгавптом. Стогнанням залякав їх і вони не хочуть іти вперед... Чому не слухаєте? Я тут приказую!

Рабеніюс підійшов на крок до нього. До його білої, кучерявої перуки начіплявся цілий вінок сухого листя.

— Капітане, — сказав він — при вмираючому приказує тільки один слуга Божий, та він у своїй покорі віддає команду самому вмираючому. Три роки бачив я Бенґта Ґетінґа, як машерував у ряді, одначе досі я ще не чув, щоб він говорив із кимнебудь. Тепер, на порозі до божого трибуналу, ніхто на світі не сміє приказати йому мовчати довше.

— А з кимжеж мав я говорити? — гірко промовив Бенґт, стікаючи кровю. — Язик наче приріс мені до гортанки, наче задубів. Нераз минало кілька тижнів, а я не промовив ні словечка. Ніхто ніколи не питався мене ні про що. Тільки вухо мусіло бути на сторожі, щоб не пропустити ніякого приказу. А приказ був усе один: Іди й іди! Болотами, снігами! На це не було що відповідати.

Рабеніюс припав на коліна та ніжно взяв його руку в свої долоні.

— Одначе тепер говори, Бенґте Ґетінґ. Скажи, все скажи, ось усі зібралися та хочуть тебе слухати. Ти один зпоміж нас усіх маєш право говорити все свобідно. Чи маєш ти дома жінку або стару маму, щоб я подав їй вістку про тебе?

— Моя мати морила мене голодом і вислала мене до війська. Ніяка жіноча душа ніколи не сказала нічого, хіба одно: „Геть мені з дороги, Бенґте Ґетінґ! Забирайся, іди! Чого тобі треба?"

— То може маєш щось на серці, чого тобі жаль?

— Мені жаль, що я дитиною не скочив до ставку. І жаль мені, що коли ти в неділю стояв перед полком і нагадував нас іти терпеливо далі й далі, я не кинувся на тебе та кольбою не вбив тебе на місці. Ні, ти хочеш знати, що мене тривожить? Чи ти ще коли не чув, що говорять чури й передні стежі, як вони при місячному сяйві бачать позаду війська купи позастрілюваних товаришів, як вони повзуть, скачуть на покалічених ногах і кричать: „Поздоровіть мою маму дома!" Вони це називають: чорний батальон. Я теж мушу тепер іти до чорного батальону. Та найгірше те, що мене закопають в оцьому подертому одязі, в отій закрівавленій сорочці. Ось що мучить мене! Простий кінноточник не домагається такого похорону, як мав покійний ґенерал Лівен, одначе мені пригадуються товариші, що згинули біля Дорфніків: кожному з них приказав король дати пару дощок на труну та чисту білу сорочку. Чимже вони так дуже ліпші від мене? Тепер у нещасних роках, як упадеш, так тебе й закопують. Так глибоко я застряг у нужді, що одного-одніснінького завидую іншим: чистої білої сорочки.

— Мій бідний друже — сказав зтиха Рабеніюс. У чорному батальоні — коли вже так конче хочеш вірити в нього — матимеш велике товариство. Ґільденстольте, Спердлінґ і полковник Мернер лежать уже застрілені на волі. А не тямиш про тисячу інших? Не тямиш про людяного полковника Ватранґа, що підїхав був до нашого полку й кожному воякові дав по яблуку? Він лежить тепер побіч королівських трабантів і інших товаришів коло гостинця біля Головчина. А не тямиш мого попередника Миколи Упендіха, могутнього проповідника божих слів, що згинув у священичих ризах під Калішем? Над його трупом виросла трава й завіяло сніговійницею, ніхто не може нового вказати місця, де він спочиває.

Рабеніюс похилився ще нижче й доторкався його чола та рук.

— За десять, найдалі за пятнацять хвилин, ти перестанеш жити. Може за ті хвилини зможеш направити те, занедбав за минулі 3 роки, коли лиш вихіснуєш їх, як пристало. Ти вже не нам рівня. Не бачиш, що твій духовник клячить перед тобою з відкритою головою? Промов тепер і скажи своє останне бажання, ні, свій приказ. Лише одно памятай! Через тебе полк розсипався, а тимчасом інші наступають із честю вперед або пнуться вже по драбинах на мури. Молодшим хлопцям ти завдав страху своєю раною і стогоном і тільки ти один можеш це направити. Тепер вони слухають тебе й тільки ти один маєш владу сповнити їх, щоб ішли на ворога. Подумай, що твої останні слова довго гомонітимуть і їх може колись повторитимуть дома ті, що сидять на припічках і печуть яблука.

Бенґт Ґетінґ лежав без руху, очі його зайшли задумчивим туманом. Потім він звільна підняв рамена, наче хотів скрикнути, та лише прошептав:

— Господи, поможи мені довершити ще й цього!

Дав знак, що вже може лише шепотом говорити й Рабеніюс притулив лице до його лиця, щоб міг чути його слова. Потім кивнув воякам, та його голос тремтів так, що його ледви могли розуміти.

— Тепер Бенґт Ґетінґ сказав своє слово — мовив він. — Останнє його бажання таке, щоб ви взяли його поміж себе на мушкет і вели його з собою на його давнє місце в ряді, де він в упертій мовчанці машерував день за днем, рік за роком.

Вдарили в бубни та при військовій музиці, з лицем притуленим до плеча вояка, понесли Бенґта Ґетінґа крок за кроком на поле бою, далі вперед, проти ворога. Довкола нього йшов увесь полк, а за ним Рабеніюс із відкритою головою та навіть не бачив, що він уже не жив.

— Вже я подбаю, — шептав він — щоб ти дістав чисту білу сорочку. Знаєш, король ставить себе самого не вище від найпростішого вояка та сам для себе не бажає нічого іншого по смерті.

*) Вернер Гайдестам, шведський письменник, вида у 1897. році книжку „Карло XII. і його вояки" — дванадцять оповідань. Зміст тих оповідань це доля шведського народу за володіння Карла XII., а в деяких зображено побут і пригоди шведів в Україні в 1707—8-г році.

З ДНЯ

ВІДХІД НА ФАРМИ.

Багато передових людей в американськім житті радять молодим людям іти на фарми. До них належить Генрі Форд, який робить не лише голословні заклики, але дійсно великі прислуги фармерству. Він постарався про дешевий і практичний фармерський трактор, що зреволюціонізував працю на фармі. Він будував авта, що добре надавались на фармерські дороги. А тепер старається знайти примінення для фармерських продуктів у промислі; щоб у той спосіб піднести ціну на фармерські продукти і зробити фарму більш поплатною. Його компанія, як це він недавно заповів, буде будувати по ріжних місцевостях маленькі робітні, в яких виробльоватимуть ріжні частини для авт і тракторів. Ті малі робітні даватимуть фармерам у вільних місяцях нагоду приробльовати трохи грошей.

ЧОМУ ЛЮДИ ВТІКАЮТЬ З ФАРМ?

Міщух, що живе серед мурів і зелену травицю раз на тиждень у парку бачить, не раз мріє про фармерське життя. Може навіть тихцем думає колись на фармі поселитись. Але коли говорити з пересічним фармером про життя на фармі, то найчастіше його відповідь буде терпка. Він не говоритиме про зелень, про пташки, прогулки по лісі і т. п., але про довги, рати й дешеві ціни на фармерські продукти, які роблять з фарми майже неоплатне підприємство. Про тяжку працю він уже не буде згадувати. Але обсмалене, бите негодою обличчя та мозолисті руки нагадуватимуть не про ясні місячні вечорі, а про щось інше.

ЧОМУ ЛЮДИ ДЕРЖАТЬСЯ МІСТА?

Хто привик до міста, до камінних хідників, електричного світла, газу, водопроводів, теплих купелів, а то й центральних огрівань, тому не дуже хочеться місити осінне фармерське болото. Також хто привик ходити до кін, до веселих ресторанів, забавних льокалів, тому не дуже будуть усміхатись довгі зимові вечорі на фармі. Побути на фармі тиждень, два, в літі, підчас вакацій, нічого не робити, тільки грітись на сонці, або лежати в холодку під деревом, ловити риби, чи піти десь за зайцем зо стрільбою — це, зрозуміло, любить кожний міщух. Одначе коли міщухові прийдеться жити на фармі стало, працювати на ній і удержувати себе та рідню, то це вже інша річ. Досвіди показують, що такий міщух втече скоро назад до міста, щоб тільки знов мати міські „вигоди".

ЕКСПЕРИМЕНТ В АНГЛІЇ.

Зараз по світовій війні, коли в Англії появилось безробіття, уряд почав висилати групи вбогих людей з Лондону до Австралії і там помагав їм творити свої оселі. По кількох роках більша половина з тих людей втекла назад до Лондону, прокрадаючись „зайцем" на кораблях, або відроблюючи свою їзду як послуга. Ті вбогі люди воліли бездільно блукати по вулицях Лондону, нераз ночувати по стаціях, чи під лавами в шинках, жити з милостині, щоб таки бути серед „цивілізованих" обставин, а не серед австралійської пущі.

Блеск великого міста має в собі якийсь чар. Хто виріс на вулицях Лондону, привик дивитись на світла міста, ходити сухими хідниками і пити воду хочби з вуличного водотягу, буде ціле життя тужити за тими „вигодами". Цей експеримент уряду англійці зо смутком назвали „кінцем одної пригоди".

ЧИ Є ВИГЛЯД У МІСТІ?

А всетаки простий розум говорить, що в місті нема більше таких можливостей, які були колись. Ті можливості корисних заробітків, які маємо сьогодні, будуть далі корчитись і маліти. Холодні цифри вказують, що внаслідок розросту техніки машина далі випиратиме чоловіка з праці і його мязи та знання будуть знаходити чимраз менші ринки збуту. Робітничі юнії тут мало поможуть. Вони, щонайбільше, сяк так забезпечать існування своїх теперішних членів. Але для інших вони не лиш не здобудуть праці, а стануть забором, що не допускатиме їх до праці. Колиб усі хотіли вступити до юнії, то зачалась би боротьба в середині юнії, між її власними членами. Щоб це виминути, заряди юній готові обмежити вступ до юній і накладати великі суми на вписове.

Крім того ціле економічне життя міста буде знаходитись під чимраз сильнішою контролею уряду, що вкінці — колиб не запротестувала проти цього індивідуалістична вдача американця — дійшлоб до цілковитої, тотальної диктатури.

ПОВОРОТ НА ЗЕМЛЮ.

Можна сподіватися, що до такої тотальної диктатури в Америці не прийде. Але тоді мусить наступити друга можливість: людність міст мусить значно зменшитись і мусить або поволі вигибати, або шукати рятунку на селі, на землі.

Чи справді життя на фармі таке тяжке? Колись жила на фармах величезна більшість людей і добре на них почувалась. Вона, хто зна, чи не зазнавала більше щастя, ніж теперішні міщухи по великих столицях. Але колись люди на фармі вміли жити. Вони вміли плекати свої власні звичаї, розривки, забави, приняття, гостини, на яких гроші не відгравали майже ніякої ролі. Не купування ріжних речей і витрата грошей справляла людям приємність, тільки їх товариство, особистості, розмови, власний оригінальний гумор, а деколи своя власна місцева музика. Люди на фармі були колись у 90% самовистарчальні не лише під оглядом їхніх матеріяльних потреб, але також духових. Фармерський стан мав свою громадянську гідність, а на міщуха колись дивилися скоса.

Тепер, під напором вищих сил, те змагання готово знов завертатись.

ПОМОЖІТЬ!

Наближається свято Різдва Христового, яке український нарід святкував завжди як празник родинної згоди, миру і братньої любви. Доля судила, що багато українців мусить тепер перебувати на еміґрації, далеко від рідного краю. Між цими еміґрантами є й найновіші і наймолодші діти з Карпатської України, що вчаться тепер в Українській Реальній Гімназії в Модржанах і Народній Українській Школі. Ці діти в більшості відірвані від своїх родин, вони мусітимуть перебувати на Різдво далеко від тепла домашнього вогнища, в шкільних інтернатах у Модржанах.

Комісія для удержування інтернатів при Українській Гімназії в Модржанах буде старатися все зробити для того, щоб злагіднити сердечний жаль і біль цих дітей за своїми родинами, а тому звертається до всіх українців з проханням: поможіть, що сила, нашим дітям у цей смутний, невеселий час, Вашою пожертвою принесіть радість і надію у зажурені очі української дитини; нехай вона відчує, що крім її власної малої родини є ще велика родина — українське громадянство, яке не забуває за цих найменших, за розлучених з батьками і матерями, осиротілих і самітних.

Просимо в імені цих дітей українських: не відкладайте Вашої пожертви на дальший час. Поможіть Вашим даром, щоб українські діти в Модржанах відчули, хоч і на чужині, тепло, світло, радість і чарівну силу Українського Різдва.

За Вашу допомогу щиро дякуємо.

Грошеві жертви просимо пересилати на імя скарбника, проф. Гр. Грицая:

Ukrajinske Gymnasium — Modrany u Prahy.

За Комісію: **д-р А. Волошин,** протектор Інтернату; **мін. С. Клочурак,** голова; **інж. М. Скидан,** заступник голови; **проф. М. Дольницький,** секретар; **дир. Г. Омельченко;** радник **Ю. Комаринський, проф. П. Феденко, проф. Г. Грицай,** члени комісії.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

НА РІЖНІ ТЕМИ

НЕ ХОЧЕ ПРОПАҐАНДИ.

Британський амбасадор у Злучених Державах, лорд Лотіен, виступив перед шікаґовською Радою Заграничних Відносин з промовою, для котрої він вибрав як провідну думку: нам не треба пропаґанди, нам треба правди.

І зовсім слушно. Одначе як це часто шириться пропаґанду, коли нібито відкидається пропаґанду, і як часто поминається правду, коли за неї побивається. Одним з найкращих вступів для неправди буває саме говорити за чисту правду.

І ДАЄ ПРОПАҐАНДУ.

Лорд Лотіен представляв війну в Европі як боротьбу демократії проти агресії націзму й комунізму за панування над світом.

Що націзм і комунізм хотіли би запанувати над світом, це можна би лордові признати. Та чи противникам націзму й комунізму йде за демократію, а за панування не йде, в це вже можна поважно сумніватися.

АБО ЦАР, АБО НІЩО.

Каже лорд Лотіен, що Німеччина пішла до війни з мрією добути собі панування над світом. Це ціль її війни. Як це не вдасться, вона пропаде. Словом, Німеччина стоїть між двома крайніми можливостями: панування над світом, або повний розгром.

Та чи лише Німеччина? Щож станеться з Британською Імперією на випадок вигри Німеччини?

НАДІЇ НА ВЕСНУ.

Лорд Лотіен заповідає велику німецьку кампанію проти Англії на весну. Мовляв, тоді Німеччина поведе завзяту кампанію на суші, на морю й у повітрі, щоб остаточно Англію зломити.

Одначе, каже лорд Лотіен, Німеччині це не вдасться. Замісць розгрому Англії, наступить упадок гітлеризму й тоталітаризму.

З слів лорда Лотіена виразно видно, чого він собі бажає. Та чи з того, що він такого бажає, вже виходить, що таке буде?

ВІЗІЇ МАЙБУТНОСТИ.

На випадок розгрому гітлеризму й тоталітаризму лорд Лотіен бачить повстання в Европі якоїсь федерації держав.

На його думку, таку федерацію європейських держав мали би „контролювати" демократичні держави.

Гарна це була би федерація, коли її контролювалиб хочби й демократичні держави.

БЕЗ ПОМИЛОК МИНУВШИНИ.

Свою надію, що майбутня федерація Европи має бути „контрольована" демократичними державами, лорд Лотіен попередив висказанням іншої надії: що, мовляв, Европа не повторить помилок минулости.

Зовсім гарне бажання. Одначе чи не було помилкою минулости, що перша спроба повязати европейські держави в якусь цілість, та сама Ліґа Націй, була „контрольована" переможцями в світовій війні, що в цій війні називаються демократичними державами?

ПОМИЛКА И ПОЛЬЩА.

Заповів теж лорд Лотіен відбудову Польщі.

Якої Польщі відбудови він бажав би собі, не сказав, одначе догадатися можна, що такої, яка завалилася в осени 1939 року.

Що та Польща була одною з кардинальних помилок версайського миру, це вже й горобці на даху цвірінькають.

СПРАВЕДЛИВІ ГРАНИЦІ.

„Які не були би недостачі версайського договору", говорив лорд Лотіен, „його великою заслугою було, що він давав кожній державі Европи право на самоуправу, що він давав національним меншинам в Европі статутові (законні) забезпечення... Границі може й не були досконалі, але вони певно були найсправедливіші границі, які Европа колинебудь мала".

Чи границі, встановлені на версайськім договорі, може справді були кращі, ніж їх Европа колинебудь мала, про це мабуть можна дискутувати до кінця світу. Та чи в цьому справа? Чи не важніше, наприклад, які саме статутові забезпечення дав національним меншинам версайський договір?

Що сказав би так лорд Лотіен, якби так Англії Гітлер дав подібні статутові ґарантії?

ОСУД.

Потім лорд Лотіен потягнув Гітлера до строгого порахунку: „Алеж тепер ясно, що Гітлерові ніколи не йшло про справедливі границі. Його зарадою на недостачі границь було повне знищення незалежности держав. Таким брутальним насильством він знищив Австрію, Чехословаччину й Польщу і засудив їх мешканців на невільництво, не давши їм навіть такої захорони перед утиском, яку мали тубильці в бувших німецьких кольоніях під системою мандатів".

Пощож аж до Азії й Африки ходити за прикладом? Чому не показатиб на ту захорону перед утиском, яку давали версайський договір і Ліґа Націй національним меншинам в Европі, ось хочби в Польщі?

АНГЛІЄЦЬ В ІМЕНІ АНГЛІЙЦІВ.

Закінчуючи свою промову, лорд Лотіен сказав: „Я пробував поставити перед вами відкрито й чесно, що ми в Британії думаємо про теперішню боротьбу. Я вірю, що мій поступок годиться зо справжньою демократичною засадою. Ви мабуть не погодитеся з усім, що я сказав. Але я вірю, що це важно, щоб ви знали, що ми думаємо".

Потім він додав: „Мої земляки хотілиб мати таксамо відкриту й чесну опінію від вас".

Він певно не буде мати причини нарікати: американці йому певно свою опінію скажуть.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Головні Річні Збори Українського Народнього Дому (Ukrainian Center).

Дня 25-го грудня 1939 у великій галі власного будинку при 180—186 Вілєм стріт відбулися загальні річні збори уділовців Українського Народного Дому в Нюарку (Ukrainian Center).

Головний реферат виголосив гр. Теодосій Каськів, голова уступаючого тимчасового уряду, який від часу набуття дому при Вілєм стріт мав поручення ведення цілого діловодства новозорганізованої установи.

Величавий, 4-поверховий будинок, обіймаючий забудований розмір 100 стіп фронту і 100 стіп глибини, давніша власність німецького „спортового тов. „Турнферайн", зістав набутий за окаязійно дуже корисну ціну $21,500. (Попередні німецькі власники мали на цім домі банковий моргедж 45 тисяч долярів).

В будинку містяться гарно уладжені, дуже просторі салі і кімнати для ріжних загальних імпрез і підприємств та громадних і товариських сходин. Велика галя з галеріями помістить 2 тисячі людей. На долині є простора бара, з відповідно обширним місцем на уладження ресторону.

Під партером міститься велика круглильня.

Новий будинок Українського Народнього Дому відповідає у повній мірі вимогам і потребам, щоб стався осідком і центром товариського і народнього життя чисельної української громади в Нюарку.

Свій реферат закінчив громадянин Т. Каськів гарячим покликом до всіх свідомих українців міста Нюарку, щоб складали свої уділи в українськім народнім підприємстві і постійною чинною кооперацією виявили своє попертя Українському Народньому Домові.

Речник контрольної комісії, здаючи звіт з перевіреного діловодства тимчасового уряду, заявив, що всі рахунки знайдено у взірцевім порядку та що бизнесова діяльність уряду впродовж 6 місяців від набуття дому відбувалася правильно і старанно. По сплаченні першої рати ціни купна на набутім будинку тягнить довг у сумі $16,800 як банковий моргедж. Прихід з винайму великої галі приніс коло 500 долярів, круглоня принесла понад 300 долярів. Торги в барі за цілий час представляються в загальній сумі 3,400 долярів.

Загальний бизнесовий прихід з підприємства не тільки збалансував усі правильні розходи, але дав змогу перевести ріжні потрібні репарайційні роботи й адапцію, також деякі нові інвестиції.

Фінансова основа і розвій нової інституції будуть зовсім запевнені, коли українське громадянство в ступні, відповідає своїй чисельності, подасть Українському Народньому Домові своє попертя в усіх його правильних бизнесових активностях.

Вибір нового уряду на рік 1940 переведено тайним голосуванням, при помочі бальотів. Усіх важних бальотів було 260.

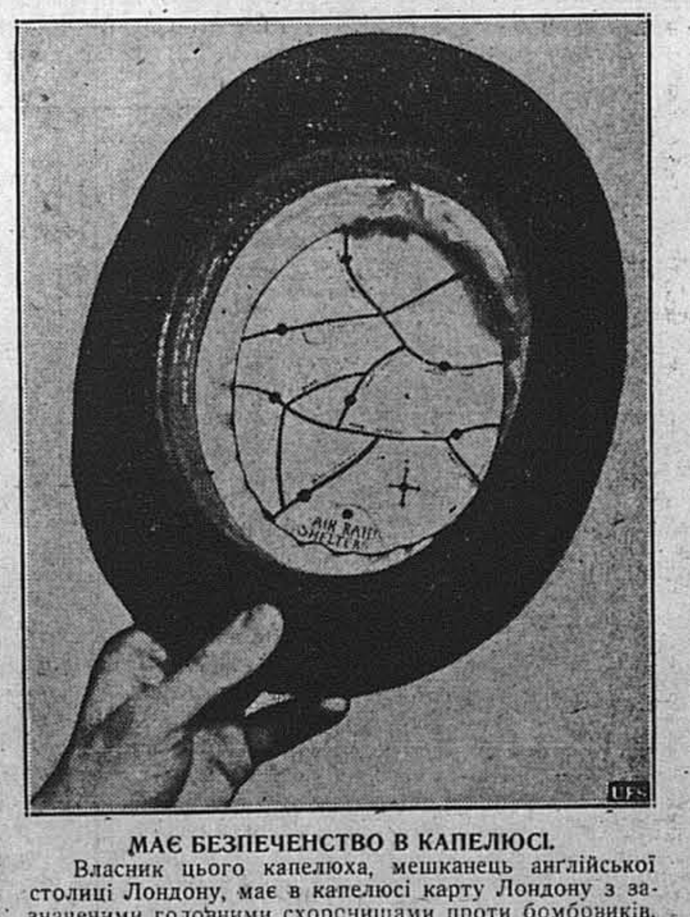
Новий уряд вибрано в такім складі: Теодосій Каськів, предсідник; Петро Бичак, касієр; Михайло Андрушко, фін. секр.; Михайло Шкіра, рекорд. секретар. Членами дирекції є: Іван Гинда, Антін Сурма, Михайло Шумейко, Іван Штогрин, Михайло Намісняк, Йосиф Гальків, Петро Слободюк, Володимир Гвязда, Григорій Горішний, Олекса Химій, Григорій Залепський, Мирослав Роговський.

Отсим бажаємо Українському Народньому Домові якнайкращого розвою й успіху.

Г. К.

ЕКСПЛЬОЗІЯ ЛЬОКОМОТИВИ

Коло Гвитингтону, недалеко від Бентона, в стейті Ілінойс, вибухла льокомотива залізниці „Шікаґо енд Істерн Ілінойс". Машиніст, пічкур і „брейкмен" згинули підчас вибуху на місці.

МАЄ БЕЗПЕЧЕНСТВО В КАПЕЛЮСІ.

Власник цього капелюха, мешканець англійської столиці Лондону, має в капелюсі карту Лондону з заначеними головними схоронищами проти бомбовиків.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Річні збори.

В суботу, 30-го грудня 1939 р., відбулися річні збори 204-го від. У. Н. Союзу в Ню Йорку. Здається, що це звичайна річ, але хто слухав звітів урядників і чув про осяги за останній рік, той певно прийде до висновку, що 204-тий відділ У. Н. Союзу заслугує на спеціяльну згадку, на приклад іншим.

Цього року 204-тий відділ святкує 15-річний ювилей свойого існування, бо це минає вже пятнацять років, коли в Ню Йорку, в 1925 р., горстка народніх працівників, під проводом теперішнього секретаря п. Миколи Близнака, заснувала цей відділ.

Коли ми чули звіти урядників, а головно секретаря, то ми зрозуміли, які перешкоди мав 204-тий відділ у свойому розвитку. Доходило до того, що деякі відділи чи то з „заздрости" чи якоїсь іншої причини квестіонували право 204 відділу мати своїх представників на передконвенційних зборах нюйорських відділів У. Н. Союзу в 1929 р.

Одначе це не знеохотило тих завзятців, які вперто й витревало йшли вперед. І відділ ріс з року на рік, як цей гірський потік, що збирає все більше й більше вод і творить велику ріку. Від 1933 до 1937 р. прибуло 381 нових членів, в 1937 — 159, в 1938 — 190, в 1939 — 119.

Нині, цебто з кінцем 1939 року, **204-тий відділ У. Н. Союзу начисляє вже 673 члени.**

Чи є щось більш примірне в нашому організаційному житті, як оці маркантні здобутки мозольних рук наших робітників в Америці?

А щоб ще докладніше побачити розвиток 204-го відділу, то пригляньмося до звітів з праці за останній, 1939 рік:

Голова, п. Е. Ляхович, у свойому звіті здає, що відділ 204-тий зробив за останній рік багато: передівсім здобуто 119 нових членів, брано участь у всіх національних чи політичних починах української еміграції, давано відчити для членства, а сам відділ працював у згоді та гармонії.

Заступниця голови, пані Ст. Гурин, говорить про сповнювання своїх обовязків.

Найобширніший звіт здає фінансовий секретар, М. Близнак, який подав не тільки докладний звіт з діяльности 204-го від. УНС за останній 1939 рік, але дав у числах історію розвитку відділу від початку його заснування, цебто в 1925 році, а ця історія це постійний величезний зріст відділу.

За останній рік фінансова діяльність 204-го відділу так представлялася: членські вкладки до відділу $532.20, зложено на народні цілі $142.-98, доходи зі підприємства $289.02 і сальдо з 1938 р. $989, разом отже $1,953.20. Зібрано й переслано до головного уряду УНС за старших членів $13,085.92, за дітей $1,258.68. Разом отже оборот за останній рік у 204-му відділі виносин $16,297.70.

Розходу було $14,907.16. В розхід увійшли гроші, які переслано до головного уряду УНС, а далі $534.15 на ріжні цілі та видатки. Отже жертвовано на визвольну боротьбу $75, на Карпатську Україну $156.25, нан Світову Виставу $50, для української православної церкви в Ню Йорку $25, на „українську друкарню й книгарню" в Ню Йорку $25, на політичних вязнів $30, протестаційне віче в Ню Йорку $10, визвольний музей у Празі $10, на видання історії України $15, а решта на адміністраційні видатки, платню урядників відділу, оплату за домівку на збори й т. і.

Як уже було сказано, в 1939 р. зорганізовано 119 нових членів, у тому 91 старших і 28 дітей. Суспендовано 19 старших і 5 дітей, видано переступні листи 4 старшим членам і 1 дитині, прийшли з переступними листами 11 старших і 1 дитина, перейшли до старших 7 дітей, з готівкою відійшли 1 старший член і 2 дітей, крім того помер один член.

З кінцем грудня 1939 р. 204-тий відділ УНС числив 673 членів та 795 грамот. **Члени обепечені на суму: старші $337,500, а діти на $142,800, разом $480,300.**

Інші урядники, як касієр Андрій Ґелетій та в імені контрольної комісії Володимир Різник, зложили звіти зо своїх урядів. П. Андрій Ґелетій тому, що має свій власний бізнес, робить велику прислугу, бо принимає вкладки членів та тим помагає дуже багато секретареві у праці.

Після уділення абсолюторії вибрано одноголосно новий уряд, до якого ввійшли: Е. Ляхович, голова; пані Станислава Гурин, заст. голови; Микола Близнак, фін. секретар; Андрій Ґелетій, касієр; заступник фін. секретаря І. Крочак. До контрольної комісії ввійшли: Володимир Різник, Анна Гладун і П. Скульський.

Опісля відбулася довга дискусія над плянами й проєктами праці відділу на біжучий рік. І так, ухвалено влаштувати знову три підприємства, щоби придбати більше грошей, дати бенкет у честь 15-ліття існування відділу, давати доклади для членів та брати дальше активну участь у всіх українських манифестаціях та акціях.

Як що року, так і тепер збори ухвалили поважну суму на українські національні цілі. І так, ухвалено $50 на цілі Всеукраїнського Національного Конгресу в Америці, $50 на місячник „Тризуб", видаваний англійською мовою в Ню Йорку, $25 ухвалено на українську школу в Моджанах, а $20 на потреби збігців з українських земель, що опинилися на чужині.

Зборами проводив п. Д. Галичин, як голова, пані Анастазія Душник, як заст. голови, а секретарював підписаний.

Закінчуючи оцей звіт другого по величині відділу У. Н. Союзу, хочеться сказати кілька слів про тих, що причинилися до такого зросту 204-го відділу УНС.

Душею 204-го відділу є довголітній його секретар, п. Микола Близнак. Це в першу чергу його старання, що за 15 років існування 204-тий відділ зріс до такої величини. Нема підприємства, інституції, церкви, деб він не пішов за членами. Така робота, без сумніву, дуже тяжка. Це знає той, що ходить від хати до хати, переконує, арґументує й вкінці приєднує членів.

І тому, коли нині 204-тий від. УНС тішиться великим успіхом, коли нині він стоїть на чолі перших, то це у великій частині заслуга М. Близнака.

204-тий відділ дав прегарний примір, що коли є добра воля, завзятість та послідовність у членів, головно тих, що стоять на чолі, то всього можна доконати.

В. Душник,
секретар зборів.

ДЕРЖАВНА ПІДМОГА В ФОРМІ КОРМУ

ВАШИГТОН. — Під кінець цього року федеральний уряд розвине на широку скалю підмоги у формі харчів для тих родин, які не мають подостатком грошей на прокормлення. В той спосіб уряд буде розвязувати водночас дві справи: помагати вбогим, а також зуживати надвишку фармерських продуктів, яка є причиною обнижки цін на фармерські продукти. Є родини, що витрачують по 15 центів денно на харч. Їм уряд прийде з поміччю і видасть харчеві картки, що піднесуть видатки харчу на особу до 50 центів. Також уряд подбає, що пять міліонів дітей по школах діставатимуть даром „лончі".

ПРОБУВАВ ВРЯТУВАТИ СОБІ ЖИТТЯ

Асистентка д-ра Джейкоба Рича, 46-літнього дентиста в Нюарку, Ню Джерзі, вернувшися з обіду, застала лікаря на дентистичнім кріслі без памяти. Він мав на устах гумову чарку, получену зо збірником кисня. Він ще дихав, але скоро помер на удар серця. Лікарі догадуються, що, почувши удар серця, дентист пробував рятуватися газом.

ХТО ХОЧЕ ЛЬВА?

На львиній фармі Чарлза Ґея в Ель Монте, Каліфорнія, вродилися недавно чотири льви. Всі вони рідкої барви, бо білі. Власник продає їх усякому, хто лише хоче купити.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Річний мітинґ Братства св. Арх. Михаїла, від. 142. відбувся 9. грудня 1930 р. Зістав вибраний уряд як слідує: Я. Лещак, предсідник; М. Мамчак, заступник предс.; П. Остапчук, секр. фінансовий; В. Шевчук, секр. рек.; М. Марковіч, касієр; Мик. Ґульник, заст.; Контрольна комісія: Т. Бутинець, Д. Фортуна і І. Пілат; надзирателі хорих: Т. Яворський і С. Лабунський. Капіт. Г. Закорчений, хорунжий А. Поливчак, репр. Народного Дому А. Поливчак. Репр. Центрального Комітету Я. Лещак, П. Остапчук, Ю. Родзіняк. Тростіси Е. Мамчак, С. Лабунський. Мітінґи відбуваються в гали, під ч. 212 Фултон стріт в другу суботу по першім. кожного місяця. Кандидати, котрі хотілиб уписатися в члени до братства і до У. Н. Союзу, нехай зголосяться на адресу 444 Френклин стріт, Елизабет, Н. Дж., — Секретар.

ЧОМУ ЧЕРВОНЕ МОРЕ ЧЕРВОНЕ?

Всі ми вже чули про Червоне море між Африкою та Азією. Червоне море відмежовує Єгипет від Арабії. У Червоному морі згинуло військо фараона, що пігналося навздогін за жидами, що помандрували з Єгипту під проводо Мойсея... Та чи Червоне море справді червоне? Так, Червоне море справді червоне, бо на поверхні його пливає тьма-тьменна маціпінечких ростинок, званих альґами, що мають червоне-забарвлення. На отвертім морі так багато альґів при купі не могло би бути, бо бурі сильно морщать його поверхню хвилями. Та Червоне море — то в дійсності довга віднога морська, між Африкою й Азією, і воно розмірно тихе. От тому його поверхню може вкривати тьма-тьменна дрібнесеньких ростинок з червоним забарвленням і надати того забарвлення і цілому морю.

ВІД ВУГЛЕЦЮ ТВЕРДНЕ ЗАЛІЗО

Недавно відкрито в Америці, що коли домішати до заліза трошки металю, що називається ванадій, то залізо прийме й більшу домішку вуглецю. А чим більше вуглецю знаходиться у сплавах сталі, тим виходить міцніша й твердша сталь.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(59)

Аґті стояла близько до Тарзана і жадібно вдивлялася в його очі. Тарзан почав відчувати вплив її чару. З черги це відчула Аґті і почала далі його манити ласкавими словами: „Разом ми будемо засідати на престолі. А ти будеш один із наймогутніших монархів. А я тебе обдарую такою любовю, про яку тобі і не снилось".

Тарзан слухав цього уважно, а накінець запитав досить прозаїчно: „А що буде з моїми приятелями?" „Я зроблю з ними те, що звелиш. Коли хочеш, я випущу їх, хай ідуть собі свобідні". Це вже щось означало. Але Тарзан не задоволився і сказав: „Ба, вони в нетрах пропадуть. Я обіцяв їм завести їх у безпечне місце".

„Ти хочеш іти з ними?" — запитала королева „А звідки я знаю, що ти вернешся?" В її словах звенів тепер холод. „Я дам тобі слово. Ніхто, що знає мене, не сумнівається, що я слова додержу". Королева саркастично засміялась: „А хіба я тебе так ддобре знаю? Ми ще не мали нагоди добре запізнатись".

Її почування скоро перемінювались: любов переходила в ненависть; великодушність у злобу. Вона раз почувала велику любов до Тарзана, а раз хотілаб його задавити за його гордість і за те, що він вражав її жіночу гідність. „Завтра докінчимо цю розмову і ти дістанеш мою відповідь", вона вкінці сказала.